

De maand mei

Maandkalender

De maand mei is de puptijd. De eerste weken zijn druk met het controleren van nieuwe nesten en men moet alert zijn op afwijkende geluiden of beelden. Het is een mooie maar ook kwetsbare periode. De laatste jaren krijgen we steeds meer inzicht in welke factoren bepalend zijn om de pups probleemloos te laten groeien; zoals voerbeleid, veel actieve spenen, overleggen pups en water dichtbij de pups. Want we weten bovenal: de lactatieperiode is de eigenlijke groeiperiode. Het gemis aan lengte op 8 weken leeftijd wordt niet meer ingehaald.

Het volbrengen van de geboorte van de pups is een behoorlijke inspanning voor de teef. Voorspoedige worpen zijn binnen 5 uur volbracht, probleemworpen duren 10 tot 20 uur. Het geboortegewicht van nertsenpups is naar verhouding erg laag, zeker ten opzichte van andere diersoorten. Een nertsenpup weegt slechts 1% van het gewicht van de moeder, een konijnenjong weegt 3-5% van het moedergewicht. Uitval van pups is daardoor ook moeilijker te voorkomen, omdat de natuur er in zekere zin voor gekozen heeft een nertsenpup prematuur geboren te laten worden. Het minimaliseren van de uitval blijft echter de moeite waard, waarbij we moeten zorgen dat de omstandigheden goed zijn voor de geboorte. De inrichting van het nachthok en de inleghor spelen hierbij een rol.

Deens onderzoek naar het voerbeleid in het laatste deel van de dracht en in de lactatieperiode laat zien dat, wanneer de voerportie al vanaf 20 april wordt verhoogd naar de opname binnen 22 uur (controle 20 uur), er minder problemen zijn met de teven zelf (werpen) en de pupuitval lager is. De pupgroei was beter en de teven bleven beter in conditie (minder gewichtsverlies). Het is duidelijk dat de teef uit zich zelf veel energie in het voer wil (het voer is te 'mager') en de pups willen juist mager voer met veel eiwit. Verder bleek uit eigen onderzoek in de drachtperiode dat een wat hogere voerportie tot een prima worpresultaat leidde (2015 en 2016), met geen problemen bij

het werpen en bij de pups. De pups waren gemiddeld iets groter en dat was positief voor de overleving. Blijkbaar kunnen we iets meer voeren in de drachtperiode en de lactatieperiode dan in de periode daarvoor. De voorwaarde hierbij is dat de teven in de voorliggende periode naar BS gevoerd zijn.

Al enkele jaren volgen we het effect van het aantal spenen van de teef op het reproductieresultaat. Een ondertal aan spenen leidt, ongeacht de worpgrootte, tot significant hogere pupuitval van 0,6 tot 0,7 pup per worp ten opzichte van genoeg (net zoveel als de worpgrootte) of een teveel aan spenen. Het mooie van het aantal spenen is het terugkomen het volgend jaar. Veel spenen dit jaar is veel spenen volgend jaar en het betekent ook minder pupuitval. Het aantal spenen werkt positief door tot het einde van de lactatie, ook als de pups mee-eten. De moeders met 8 of 9 spenen hebben ook een beter fokresultaat dan moeders met 6 of 7 spenen. Selectie op spenen is ook selectie op reproductie. Het aantal actieve spenen is erg erfelijk en goed voor het fokresultaat en dit is dus een reden om erop te selecteren.

Nertsenmoeders accepteren andere pups en dat maakt overleggen van pups een goed bruikbare tool om te grote nesten te minimaliseren naar 9 pups. De pupoverleving is hierdoor groter en er is ook meer kans dat de pups in oktober lang zijn en een goed gewicht hebben. Kleine nesten kunnen samengevoegd worden om een meer uniforme nestgrootte te

**Ing. Jan de Rond, onderzoeker
Kenniscentrum Pelsdierenhouderij
Edelveen te Edeveen**

creëren op de farm. Registreer dus goed welke nesten voor de fokkerij ingezet worden en welke voor de pelsproductie aangemerkt worden. Het succes van vergroten of verkleinen van nesten hangt vooral af van het aantal spenen van de foster-teef.

Het moment van onderop de klep voeren blijft onderwerp van discussie. Dit moment wordt niet alleen door de leeftijd en door de kalender ingegeven, maar vooral door de conditie van de teef. Als de teef nog volop melk heeft moet het voeren op de klep enkele dagen uitgesteld worden. Of de teef volop melk heeft is goed te controleren door de melkklierpakketten te beoordelen, let op het aantal actieve spenen. Bekijk 30 teven, bij welke u onderop wilt voeren, op hun melkklieren en u heeft een indruk of het moment geschikt is. Als dat bij de eerste nesten zo is, dan is dat waarschijnlijk ook bij de latere nesten.

Als de pups gaan mee-eten stijgt de vochtbehoefte. Pups steken de ren nog niet over en zoeken het vocht bij de moeder door vooral speeksel likken, zoveel is met de gedragstudie in juni wel duidelijk geworden. Water in of bij het nachthok helpt de pups aan vocht en ontlast de teef. Pups gaan hierdoor 5 dagen eerder drinken (dag 31/32 versus dag 36/37) en drinken 5 keer vaker. Waarom? Omdat ze

water nodig hebben! Bij iedere 10 gram voer willen ze 6 gram water drinken. Op 40 dagen leeftijd eten ze gemiddeld 65 gram voer en willen daarnaast 40 gram water opnemen. Dat lukt alleen door te drinken en lukt vooral als water dichtbij de pups zelf te vinden is. Pups begeven zich pas na 6 weken vrijelijk door de ren, daarvoor blijven ze het liefst bij elkaar en gaan ze nauwelijks naar de drinknippel aan de andere kant van de ren. Dat is onafhankelijk van de nestgrootte. De onrust in het nest begint altijd tussen 5 en 6 weken en is vele malen minder wanneer er water voor de pups is. Ondertussen zijn er goede systemen ontwikkeld die water bij de pups leveren.

In deze editie het verslag van het grootste project van Edelveen uit de 14-jarige historie: Lengte ontwikkeling pups vanaf de dag na geboorte tot 8 weken leeftijd en vervolgens de

ontwikkeling na verspenen tot de pelsdatum met tenslotte de gemeten pelslengte. Wat we in 2016 al zagen wordt bevestigd: de lichaamslengte van nertsen wordt vooral in de lactatieperiode gemaakt en bepaalt in grote mate de pelslengte. Alle pups van 104 nesten zijn wekelijks gemeten op lengte en gewogen. Korte pups op speenleeftijd worden nooit lange nertsen. Daarmee is de lactatieperiode de eigenlijke groeiperiode van de pups.

De lactatieperiode kent veel verschillende omstandigheden. Om de omstandigheden te beheersen moet er veel gecontroleerd worden, zodat geen pups onnodig verloren gaan en de pups hun groeipotentie kunnen gebruiken. Daarmee wensen wij u veel succes.

Wij wensen u een goede werp- en lactatieperiode toe.

Waarom worden nertsen-pups niet extra verwarmd?

Nertsenpups worden verwarmd door de teef, die dat met veel zorg doet. Toch is de teef niet continu op het nest en hebben de pups weinig bescherming tot ze 4 weken oud zijn. Op die leeftijd is de thermoregulatie voltooid, d.w.z. dat ze zelf in staat zijn om hun lichaamswarmte op peil te houden. Tot die leeftijd zijn ze van de warmte van de teef afhankelijk en gaat veel van de energie uit de melk op aan het produceren van lichaamswarmte. Desalniettemin lukt het iedere teef om veel pups op te laten groeien, want we hebben met de nerts een heel sterk zoogdier in handen. Toch rijst de vraag: laten we groei liggen door de kwetsbaarheid voor de omgevingstemperatuur?

Ing. Jan de Rond,
onderzoeker Kenniscentrum Pelsdierenhouderij Edelveen te Edeveene

